

Asian käsittely konkurssiasiamiehen toimistossa

ASIA

Helsingin hovioikeus toimitti keväällä 2023 oikeuskanslerinvirastoon tarkastuskertomuksen hovioikeuspiirinsä kärjäoikeuksien tarkastuksesta vuonna 2022. Kertomukseen sisältyi muun ohella listaus Itä-Uudenmaan kärjäoikeudessa yli viisi vuotta vireillä olleista asioista. Sen mukaan kärjäoikeudessa oli vuonna 2022 käsiteltävänä useita yli viisi vuotta vireillä olleita muita kuin rikosasioita, joissa ei näyttäisi olleen selkeää syytä näin pitkille käsittelyajoille.

Oikeuskanslerinvirastoon hankittiin Helsingin hovioikeudesta vielä erillinen listaus, johon oli tarkemmin merkitty kärjäoikeuden ilmoittamia syitä pitkille käsittelyajoille. Siinä yhteydessä huomio kiinnittyi erityisesti kärjäoikeudessa käsiteltävänä olleeseen konkurssiasiaan, joka oli tullut vireille silloisessa Loviisan kärjäoikeudessa vuonna 2005. Itä-Uudenmaan kärjäoikeudesta huhtikuussa 2023 oikeuskanslerinvirastoon hankitun tiedon mukaan asia oli edelleen vireillä kärjäoikeudessa.

Hovioikeuden listauksessa huomio kiinnittyi lisäksi kahteen riita-asiaan, jotka olivat olleet pitkään vireillä Itä-Uudenmaan kärjäoikeudessa.

Apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen tutki mainittujen kahden riita-asian käsittelyä Itä-Uudenmaan kärjäoikeudessa omana aloitteenaan OKV/783/70/2023. Apulaisoikeuskansleri antoi kyseisessä asiassa 19.12.2024 päätöksen, jossa hän arvioi näiden kahden riita-asian käsittelyä. Samassa päätöksessään hän totesi, että konkurssiasian pitkän käsittelyajan selvittämistä jatketaan käsillä olevalla omalla aloitteella OKV/3027/70/2024.

SELVITYS

Itä-Uudenmaan käräjäoikeudesta on hankittu laamanni A:n (jäljempänä A) selvitys ja käräjäoikeuden laamannin (jäljempänä laamanni) lausunto.

Konkurssiasiamiehen toimistosta on hankittu konkurssiylitarkastajan ja nykyisen konkurssiasiamiehen selvitykset.

RATKAISU

Säännöksistä

Suomen perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa.

Perustuslain 108 §:n 1 momentin mukaan oikeuskanslerin tehtävänä on valvoa valtioneuvoston ja tasavallan presidentin virkatoimien lainmukaisuutta. Oikeuskanslerin tulee myös valvoa, että tuomioistuimet ja viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tehtävänsä hoitaessaan oikeuskansleri valvoo perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on käsiteltävä ja ratkaistava asia joutuisasti.

Konkurssilain 13 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan pesänhoitajan on laadittava ehdotus siitä, miten pesän varat jaetaan velkojien kesken (jakoluetteloehdotus), jollei ole ilmeistä, ettei konkurssipesän varoista kerry velkojille jako-osuutta. Mainitun luvun 2 §:n 1 momentin mukaan pesänhoitajan on laadittava jakoluetteloehdotus kuukauden kuluessa valvontapäivästä tai, jos kysymys on laajasta konkurssipesästä, kahden kuukauden kuluessa valvontapäivästä (jakoluettelon määräpäivä). Tuomioistuin voi pesänhoitajan pyynnöstä erityisestä syystä pidentää tätä määräaikaa. Lisäksi mainitun luvun 10 §:n 1 momentin 1. virkkeen mukaan pesänhoitajan on velkojien ja velallisen kuulemisen jälkeen laadittava jakoluettelo (pesänhoitajan jakoluettelo) tekemällä jakoluetteloehdotukseen riitautusten ja lausumien perusteella tarpeelliseksi katsomansa tarkistukset. Mainitun luvun 14 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuimen on tutkittava, että pesänhoitajan jakoluettelo täyttää 1 §:ssä säädetyt vaatimukset ja että jakoluetteloehdotuksen käsittelyä koskevia säännöksiä on noudatettu. Tuomioistuimen on myös annettava ratkaisu riitautetusta saatavasta, jollei riitautusta ratkaista erikseen. Pykälän 2 momentin mukaan, jos pesän-

hoitajan jakoluettelo on laadittu 1 momentissa tarkoitettui tavoin, tuomioistuimen on vahvistettava jakoluettelo ja määrättävä, mille saataville jako-osuutta maksetaan (vahvistettu jakoluettelo).

Konkurssilain 8 luvun 6 §:n 1 momentissa säädetään perusteista, joilla pesähoitaja voidaan vapauttaa tehtävästään. Pykälän 4 momentin 1. virkkeen mukaan pesähoitajan vapauttamista tehtävästään voi hakea velallinen tai velkoja. Pykälän 2 momentin mukaan pesähoitaja voidaan vapauttaa tehtävästään omasta pyynnöstään, jos siihen on pätevä syy.

Konkurssiasiamiehen tehtävät ja toimivalta perustuvat konkurssipesien hallinnon valvonnasta annettuun lakiin (109/1995, valvontalaki) sekä 1.11.2024 voimaan tulleeseen valtioneuvoston asetukseen konkurssiasiamiehen tehtävien järjestämisestä ja konkurssiasia-ain neuvottelukunnasta (566/2024), jota edelsi asetus konkurssipesien hallinnon valvonnasta (111/1995).

Konkurssiasiamiehen tehtävänä on valvontalain 1 §:n 2 momentin mukaan valvoa, että konkurssipesiä hoidetaan lain ja hyvän pesähoitotavan mukaisesti ja että pesähoitajat asianmukaisesti hoitavat heille kuuluvat tehtävät (kohta 2). Saman momentin mukaan konkurssiasiamiehen tehtävänä on ryhtyä tarpeellisiin toimiin tietoonsa tulleiden laiminlyöntien tai väärinkäytösten tai muiden oikaisua vaativien seikkojen vuoksi (kohta 4).

Käräjäoikeuden menettely

Käsillä oleva konkurssiasia tuli vireille silloisessa Loviisan käräjäoikeudessa vuoden 2005 lopussa. Asia jäi tuolloin siihen vaiheeseen, että pesähoitajana toimineen asianajajan tuli jättää käräjäoikeudelle jakoluetteloehdotus.

Asia siirrettiin elokuussa 2009 silloisessa Porvoon käräjäoikeudessa A:n käsiteltäväksi. Oikeusrekisterikeskus tiedusteli maaliskuussa 2010 A:lta asian käsittelyvaihetta. A totesi vastauksessaan Oikeusrekisterikeskukselle muun ohella, että jakoluetteloehdotusta ei ollut tehty pesähoitajan toimesta.

A oli tammi- ja helmikuussa 2012 yhteydessä pesähoitajaan tiedustellen asian tilannetta. Pesähoitaja ilmoitti A:lle, että konkurssipesä pyrittiin päättämään vuoden 2012 loppuun mennessä.

Koska pesähoitaja ei vastannut A:n joulukuussa 2012 tekemään konkurssiasian käsittelytilannetta koskevaan tiedusteluun, A oli tammikuussa 2013 yhteydessä konkurssiasiamiehen toimistoon. Silloinen konkurssiasiamies vastasi tuolloin sähköpostitse A:lle, että pesähoitajan asianajotoimisto oli asetettu konkurssiin ja että käräjäoikeudessa käsiteltävänä olevan konkurssipesän hoitaminen oli jäänyt pesähoitajalta kesken. Samalla konkurssiasiamies ilmoitti, että

asiassa ryhdytään yhteistyössä asianajotoimiston konkurssipesän pesänhoitajan kanssa selvittämään kesken jääneen käräjäoikeudessa käsiteltävänä olevan konkurssin pesänhoitajan asiaa. Konkurssiasiamies totesi lisäksi, että tarkoituksena oli mahdollisesti hakea konkurssipesään uusi pesänhoitaja tai siirtää konkurssipesä julkisselvitykseen.

Oikeusrekisterikeskus tiedusteli helmikuussa 2013 käräjäoikeudelta konkurssiasian käsittelytilannetta. A totesi vastauksessaan Oikeusrekisterikeskukselle, että pesänhoitaja ei edelleenkään ollut laatinut jakoluetteloehdotusta ja että asiasta oli tehty ilmoitus konkurssiasiamiehelle tammikuussa 2013. Vastauksen mukaan käräjäoikeus ei voi muuta kuin odottaa konkurssiasiamiehen jatkotoimia asiassa.

Oikeuskanslerille antamassaan selvityksessä A toteaa antaneensa vuosien saatossa jo useamman kerran selvityksen asian käsittelyvaiheesta Helsingin hovioikeudelle, kun hovioikeus oli pyytänyt selvitystä yli vuoden vanhoista jutuista. Hän kertoo ilmoittaneensa hovioikeudelle edellä olevan sekä sen, että konkurssiasiaa ei voida käräjäoikeuden toimin päättää. Hovioikeus ei ole puuttunut asiaan. A kertoo lisäksi keskustelleensa vuonna 2021 konkurssiasian hakijan asiamiehen kanssa asian tilanteesta.

A toteaa soittaneensa huhtikuussa 2023 konkurssiasiamiehen toimistoon kertoen apulaisoikeuskanslerin käräjäoikeudelle lähettämästä selvityspyynnöstä sekä pyytäen tietoa asian käsittelyvaiheesta. Konkurssiasiamies vastasi A:n tietopyyntöön toukokuussa 2023. Vastauksen mukaan konkurssiasiamiehen toimiston konkurssiylitarkastaja oli tammikuussa 2013 ollut yhteydessä asianajotoimiston konkurssipesän pesänhoitajaan, jolloin oli sovittu, että kyseinen pesänhoitaja pyrkii edistämään käräjäoikeudessa käsiteltävänä olevan konkurssin ajantasaista lopettamista. Vastauksen mukaan seuraava konkurssiasiamiehen toimiston toimenpide asiassa on konkurssiasiamiehen päätös toukokuussa 2023 hakea käräjäoikeudessa käsiteltävänä oleva konkurssi julkisselvitykseen konkurssipesään liittyvän selvitystarpeen vuoksi. Itä-Uudenmaan käräjäoikeus päättikin toukokuussa 2023 siirtää konkurssin julkisselvitykseen konkurssiasiamiehen hakemuksen mukaisesti.

A tuo selvityksessään esiin, että käräjäoikeudella ei ole ollut toimivaltaa viran puolesta ryhtyä edellä mainittua konkurssiasiamiehelle tekemäänsä ilmoitusta enempiin toimenpiteisiin. A:n näkemyksen mukaan hänellä on ollut oikeus luottaa siihen, että viranomainen, jonka nimenomaisena tehtävänä on valvoa pesänhoitajan toimintaa, ja on erikseen vielä ilmoittanut ryhtyvänsä sähköpostiviestissään tammikuussa 2013 ilmoittamiinsa mahdollisiin toimenpiteisiin, on hoitanut tehtävänsä asianmukaisesti. A:n mukaan konkurssiasiamies ei kuitenkaan hakenut uuden pesänhoitajan määräämistä taikka hakenut konkurssipesän asettamista julkisselvitykseen kuin vasta vuonna 2023 hänen yhteydenottonsa jälkeen.

Laamanni toteaa olleensa kaiken aikaa tietoinen A:lla olevasta konkurssiasiasta. Laamannin mukaan A on yrittänyt saada asian käsittelyä useaan otteeseen aktiivisesti eteenpäin, eikä asian käsittelyn viivästyminen ole johtunut hänestä tai käräjäoikeudesta. Laamanni toteaa, että asia ei ole ollut päätettävissä käräjäoikeuden toimenpitein.

Konkurssiasian käsittelyä käräjäoikeudessa lähes kahden vuosikymmenen ajan ei lähtökohtaisesti voida pitää hyväksyttävänä.

Asian näin pitkäaikainen vireillä olo ja asian pysähtyminen vaikuttaa leväperäiseltä.

Minulla ei kuitenkaan ole perusteita kyseenalaistaa sitä, että asia ei ole ollut päätettävissä käräjäoikeuden toimenpitein ja että A on käräjäoikeuden käytettävissä olevin keinoin pyrkinyt edistämään asian käsittelyn etenemistä. Hän on vuosien saatossa ollut yhteydessä niin pesänhoitajaan, asian hakijaan kuin konkurssiasiamiehen toimistoon edistääkseen käsittelyä ja saadakseen asian ratkaistua käräjäoikeudessa. Hän on lisäksi selostanut asian käsittelytilanteen hovioikeudelle antamissaan useissa selvityksissä eikä hovioikeus ole asiaan puuttunut. Selvityksen mukaan kukaan asianosaisista, eli hakija tai itse velallinen ei myöskään ole kiirehtinyt asian käsittelyä käräjäoikeudessa.

Perimmäinen syy asian käsittelyn pitkittymiseen näyttää olleen se, että erinäisistä syistä käräjäoikeuteen ei toimitettu pesänhoitajan laatimaa jakoluetteloehdotusta. A on vuonna 2013 ilmoittanut asian tilanteesta konkurssiasiamiehelle, joka on nimenomaisesti todennut ryhtyvänsä ilmoittamiinsa toimenpiteisiin. A on nähdäkseni voinut selvityksestään ilmenevin tavoin jäädä tämän jälkeen odottamaan, että konkurssiasiamies hoitaa tehtävänsä pesänhoitajien toimintaa valvovana viranomaisena ja ryhtyy nimenomaisesti ilmoittamiinsa selvittämistoimiin ja mahdollisiin toimenpiteisiin hakea konkurssipesään uusi pesänhoitaja tai siirtää konkurssipesä julkis selvitykseen. Käräjäoikeuden selvityksestä käy lisäksi ilmi, että asiassa on myöhemminkin oltu eri yhteyksissä yhteydessä konkurssiasiamieheen.

Näistä syistä minulla ei asiaa kokonaisuutena arvioiden ole perusteita todeta A:n menetelleen asiassa tavalla, joka antaisi minulle laillisuusvalvojana aihetta toimenpiteisiin.

Konkurssiasiamiehen toimiston menettely

Konkurssiylitarkastaja toteaa selvityksessään, että konkurssiasiamiehen toimiston käytännön mukaisesti konkurssiasiamies ei kirjannut diaariin A:n yhteydenottoa tammikuussa 2013. Konkurssiylitarkastajan käytettävissä ei siten ole ollut A:n lähettämää käräjäoikeudessa vireillä ollut konkurssiasiaa koskenutta viestiä tai yhteydenottoa, johon silloinen sittemmin edesmennyt konkurssiasiamies oli vastannut A:lle tammikuussa 2013.

Konkurssiylitarkastaja toteaa, että hän ei muista tarkalleen kaikkia yli kymmenen vuoden takaisia tapahtumia ja että asia oli tuolloin muutoinkin nimenomaan konkurssiasiamiehen hoidossa. Konkurssiylitarkastaja kertoo kuitenkin muistikuvansa niistä selvittämistoimista, joihin hän ryhtyi vuonna 2013. Hän toteaa kertoneensa selvitystensä lopputuloksesta konkurssiasiamiehelle, joka oli tuossa vaiheessa arvioinut, ettei enempään toimenpiteisiin asiassa ollut aihetta. Konkurssiylitarkastajan näkemyksen mukaan tilanteissa, joissa asianosaiset eivät ole katsoneet tarpeelliseksi ryhtyä toimenpiteisiin pesänhoitajan toiminnan vuoksi tai konkurssipesän lopettamiseksi, konkurssin seuranta on perustellusti voinut jäädä viranomaistoiminnassa asioiden kiireellisyys- ja tärkeysjärjestyksessä takasijalle.

Nykyinen konkurssiasiamies toteaa selvityksessään, että konkurssiylitarkastajan selvityksen perusteella käsillä ollutta konkurssia koskeneet yhteydenotot ja diaariin vireille laitetut asiat on käsitelty konkurssiasiamiehen toimistossa kulloinkin viivytyksettä. Konkurssiasiamies tuo esille, että konkurssiasiamiehen vastuulla on järjestää työ siten, että ulkoisten yhteydenottojen lisäksi myös oma-aloitteinen valvonta toteutuu valvontalain ja työjärjestyksen mukaisesti. Hän selvittää kuitenkin, että jokaista konkurssimenettelyä ei pystytä seuraamaan eikä tällainen olisi velkojanhallinnossa olevien konkurssipesien osalta tarkoituksenmukaista tai valvontalaissa edellytettävää viranomaistoimintaa.

Olen hankitun selvityksen perusteella sinällään samaa mieltä konkurssiylitarkastajan kanssa siitä, että konkurssin seuranta on tapauksessa perustellusti voinut vuonna 2013 jäädä viranomaistoiminnassa asioiden kiireellisyys- ja tärkeysjärjestyksessä takasijalle olkoonkin, että konkurssiasia oli tullut käräjäoikeudessa vireille jo vuonna 2005. Voin lisäksi yhtyä konkurssiylitarkastajan selvityksestään tarkemmin ilmenevin tavoin toteamaan, että konkurssiasiamiehen toimistossa on A:n huhtikuussa 2023 tekemän yhteydenoton jälkeen ripeästi ryhdytty selvittämään asiaa. Selvittelyn jälkeen Itä-Uudenmaan käräjäoikeus on konkurssiasiamiehen hakemuksesta päättänyt toukokuussa 2023 siirtää konkurssin julkisselvitykseen ja konkurssiasiamies on käräjäoikeuden päätöksen jälkeisenä päivänä määrännyt siihen julkisselvittäjäksi asianajajan. Julkisselvittäjä on sittemmin lokakuussa 2024 esittänyt lopputilityksen konkurssiasiamiehen hyväksyttäväksi ja konkurssiasiamies on seuraavana päivänä hyväksynyt lopputilityksen, jolloin konkurssi on päättynyt. Konkurssissa ei ole jäänyt jako-osuutta velkojille.

Toisaalta voin yhtyä konkurssiasiamiehen selvityksessään esittämäänsä näkemykseen, että käsillä olevan konkurssimenettelyn erittäin pitkä kesto huomioon ottaen konkurssiasiamiehen olisi pitänyt uudelleen arvioida pesänhoitajan menettely jo ennen vuotta 2023. Tämä konkurssipesän valvontaan liittyvä laiminlyönti näyttää osaltaan pitkittäneen konkurssimenettelyä. Konkurssiasiamiehen toimisto on hankitun selvityksen mukaan ollut tietoinen konkurssipesän selvittämistä pitkittäneistä seikoista ja siihen liittyneistä haasteista. Kuten konkurssiasiamies selvityksessään toteaa, konkurssilain mukaan konkurssipesä on selvitettävä tehokkaasti, taloudellisesti

ja joutuisasti, ja konkurssiasiamies on valvontalain perusteella velvollinen valvomaan ja ryhtymään tarpeellisiin toimiin, mikäli tämä ei toteudu.

Edellä esitetyn perusteella arvioin riittäväksi toimenpiteeksi saattaa konkurssiasiamiehen toimiston tietoon mainitun näkemykseni sen laiminlyönnistä konkurssipesän valvonnassa. Toimenpidettä arvioidessani olen ottanut muun ohella huomioon, että selvityksen mukaan konkurssin vireilläolonaikana kukaan asianosaisista ei ole ilmoittanut konkurssiasiamiehelle ongelmista pesänhoidossa tai pyytänyt konkurssiasiamieheltä toimenpiteitä. Selvityksessä tuodaan lisäksi esille, että konkurssiylitarkastajan perusvalvontatyön ohjeella (2.6.2023, 164/01/23) on täsmennetty aikaisempaa valvontakäytäntöä ja -periaatteita, ja samalla on kiinnitetty huomiota asioiden merkitsemiseen asianhallintajärjestelmään seurannan varmistamiseksi.

Kuten edellä käy ilmi, toimenpiteeni asiassa kohdistuu konkurssiasiamiehen toimiston menettelyyn ennen nykyisen konkurssiasiamiehen toimikautta.

Toimenpiteet

Saatan konkurssiasiamiehen toimiston tietoon edellä esittämäni näkemyksen sen laiminlyönnistä konkurssipesän valvonnassa. Tässä tarkoituksessa lähetän tämän päätökseni nykyiselle konkurssiasiamiehelle.

Asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiini.

Päätös lähetetään tiedoksi Itä-Uudenmaan käräjäoikeudelle ja Helsingin hovioikeudelle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri

Janne Salminen

Osastopäällikkö
Esittelijäneuvos

Markus Löfman